

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Марийка Николова Димитрова,
катедра „Германистика и нидерландистика“,
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“,
област на висше образование 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2.1. Филология
(Съвременен немско езиковедие – фонетика/фонология, стилистика и
текстолингвистика)
към катедра „Германистика и скандинавистика“,
СУ „Св. Климент Охридски“,
обявен в ДВ, бр. 88 / 13.11.2015 г.

1. Данни за конкурса

Представената документация по обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 2.1. Филология (Съвременен немско езиковедие – фонетика/фонология, стилистика и текстолингвистика) и неговото провеждане ми дават основание да направя заключението, че процедурата е съобразена с изискванията, посочени в Закона за развитие на академичния състав в Република България и в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ (чл. 114 и чл. 117, Глава III, Раздел V).

Единственият кандидат, **доц. д-р Детелина Маринова Мец**, отговаря на условията по чл. 29 от Закона за развитие на академичния състав и по чл. 114 от Правилника на СУ:

- придобила е образователната и научна степен „доктор“ (1990 г.),
- от 2004 г. до момента е доцент-д-р по съвременен немско езиковедие в катедра „Германистика и скандинавистика“, СУ „Св. Климент Охридски“,

- представила е издаден монографичен труд, учебници и учебни пособия, научни статии, публикувани в специализирани научни издания в страната и в чужбина.

Монографичният труд е различен от трудовете, с които е кандидатствала за получаване на образователната и научна степен „доктор” и на научното звание „доцент“.

2. Данни за кандидата

Детелина Маринова Мец завършва средно образование в Немска езикова гимназия, гр. Ловеч, и висше образование по специалност „Немска филология“ (1980) във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“.

В Софийския университет постъпва като асистент по немски език към катедра „Германистика и скандинавистика“ (1989). Успешно защитава докторска дисертация на тема „Синтагматичният акцент в немския и българския език в контрастивен план“ (1990) и през 2004 г. е избрана за „доцент“.

Доц. Д. Мец активно съдейства за поддържането на партньорски отношения с университетите в Кьолн, Лайпциг и Хилдесхайм, отговаря за реализиране на договорите по програма Еразъм към катедрата, осъществява експертна дейност в комисията за изработване на новия закон за средното и висшето образование, както и в издателския съвет към УКХ „Алма Матер“, ръководител е на Съвета по реклама на ФКНФ.

Доц. Д. Мец организира три последователни години (2012 – 2014) семинари за студенти от специалностите Германистика и Англицистика по проблеми на Европейския съюз и европейската интеграция. Тя е организатор и лектор на първото лятно училище за немски и български студенти в Кьолн,

Германия. От 1995 г. е научен ръководител на програмата за преквалификация на учители по немски език.

Доц. Д. Мец участва активно с научни доклади или като слушател в 27 международни конференции в България, Естония, Германия, Гърция, Испания, Канада, Полша, Русия, Унгария, Финландия (2006 – 2015).

Член е на Дружеството на преподавателите по немски език в България, Съюза на германистите в България, Международното дружество за език и езици (GeSuS), Международното дружество за немски език (GfdS), на Група цвят „BULCOLOR“, България. Регионален координатор е за България на Verein für Deutsche Sprache.

3. Описание на научните трудове

За участие в конкурса доц. д-р Детелина Мец представя библиография, включваща общо 28 заглавия: монография (1), учебници и учебни пособия (2 издадени + 1 под печат), научни статии (17 публикувани и 7 под печат) (срв. Списък на публикациите, представени за участие в конкурса 2006-2016).

Публикациите, свързани с придобиването на образователната и научна степен „доктор“ и научното звание „доцент“, няма да бъдат разглеждани в настоящата рецензия. Това са: дисертационен труд *„Синтагматичният акцент в немския и българския език в контрастивен план“* (1990), хабилитационен труд за заемане на академичната длъжност „доцент“ *„Новинарският език в принт- и електронните медии“* (2004), статии (12, за периода 2001 – 2005), учебно помагало (1). Те са описани коректно от доц. Д. Мец в отделен списък. Споменаването им тук се прави с цел, за да се получи цялостна представа за количеството и тематичното многообразие на публикуваните научни изследвания.

Една част от представените за конкурса статии (5) са публикувани в специализирана научна периодика в България (в реномираното списание

„Съпоставително езиковедие“) и в чужбина (Испания, Германия). Друга част (19) представляват изнесени доклади на научни международни конференции в България и чужбина и са публикувани в сборници с материали от тези конференции или в други специализирани сборници.

Доц. д-р Детелина Мец представя монографичен труд със заглавие „*DerZeitzeugeWerbung*“, Sofia: PolisVerlag, 2016, 327 стр.(съгласно чл. 114 (1) З. от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ). В подзаглавието *Transdisziplinäre Zugänge* се подчертават и извеждат на преден план трансдисциплинарните подходи при разглеждането на рекламата като „*пресечна точка на езици и култури*“ (с. 9). Главната цел е да се представят нови, преминаващи границите на отделните дисциплини модерни тенденции в изследването и развитието на рекламата, като се вземат под внимание гледни точки от областта на текстолингвистиката, рекламната лингвистика, невролингвистиката, политолингвистиката, науката за комуникация (с. 10, с. 13).

Монографията обхваща 8 глави, уводна и заключителна част, богата библиография на немски, английски, български език. Авторката започва с кратък исторически преглед върху развитието на рекламата, като паралелно с това изяснява същността на понятия като реклама, пропаганда, агитация и др. (*Първа глава*, 17-49). Рекламният текст се представя във *втора глава* (50-101), като в първата част се разглежда рекламният текст в телевизията, а във втората част се коментират резултатите от емпирично изследване на телевизионния рекламен спот. *Трета глава* (102-131) е посветена на новите тенденции в рекламата за периода от 2010 до 2015 година. Подчертава се преходът от информативната към предимно емоционалната реклама. Новите

модели на комуникация, имащи отношение към разглежданата проблематика, се представят в *четвърта глава* (132-159), докато различните форми на комуникация с помощта на медии, възможностите за съчетаване на текст с картина и постигането на по-голям емоционален ефект върху потребителя на рекламата са предмет на разглеждане в *пета глава* (160-193). Комуникацията като основен механизъм в политиката се тематизира в *шеста глава* (194-229), където авторката разграничава комерсиалната от политическата реклама. Тук се представят резултатите от проведени експерименти (3), с помощта на които се доказва имплицитното възприемане на политическите плакати. Ключова роля има *седма глава* (първа и втора част, 230-278), посветена на „космоса на цветовете“. На базата на проведените експерименти (3) авторката изразява мнението, че цветовете ни предават информация и ни подтикват към комуникация. В *последната глава* (279-294) по емпиричен път се доказва централната роля на цветовете в политическия живот. Монографията се отличава с прегледна структура, написана е на ясен и безупречен немски език, а заглавията на отделните глави и подглави се отличават с оригиналност, с умелото използване на метафората, перифразата на известни изрази, крилати фрази и на други стилистични похвати.

Силно впечатление прави активното участие на доц. д-р Д. Мец в национални и международни научни конференции (27 участия), където със своите доклади поставя на обсъждане актуални въпроси, свързани с рекламата – езика на рекламата (София 2006), езика на цветовете (Варшава 2009, Канада 2010, Будапеща 2012), политическата реклама (Санкт Петербург).

Друг важен аспект от научноизследователската дейност на доц. д-р Д. Мец е участието ѝ в разработването на проекти (6) и научното ръководство на проекти (7), напр. изследване на дискурсите компетентности на студенти

при създаването на текстове на роден и чужд език; разкриване особеностите на езикови заемки в езика на принт- и електронните медии в Германия; политическа реклама, межкултурна комуникация, евроинтеграция и др.

През периода 2004 – 2016 г. доц. д-р Д. Мец разработва съвместно с колеги от университетите в Кьолн, Лайпциг, Хилдесхайм актуални теми (13), които попадат в областта на рекламата и медиите, медийната комуникация; отнасят се до усвояване на стратегии за разбиране на текстове на немски и български език и др.

4. Научни приноси

Научните приноси ще бъдат систематизирани според тематиката на представените публикации и областите, към които могат да бъдат причислени:

4.1. Първо ще бъдат изтъкнати приносите на доц. Д. Мец към изследването на *текста, медийния текст, по-конкретно на рекламата и рекламния текст*. Интересът към тази проблематика проличава още в хабилитационния труд „*Новинарският език в принт- и електронните медии*“, както и в отделни публикации от предходния период на нейното научно израстване (до избирането ѝ за доцент през 2004 г.), за да се превърне в траен интерес, който доминира в нейната научна и преподавателска дейност. Така доц. Д. Мец се утвърждава като един от водещите специалисти сред българските германисти в областта на текстолингвистиката с оригиналните си изследвания върху избрани проблеми на медийната комуникация и рекламата и доказва своя професионализъм и ерудиция в редица международни изяви.

Приносите на монографията „*DerZeitzeugeWerbung. Transdisziplinäre Zugänge*“ са от теоретико-приложен, трансдисциплинарен характер и са от

съществено значение за установяването на новите тенденции в развитието на рекламата на фона на нарастващата роля на новите технологии и промените в ценностите, действията и мисленето на хората: а) Убедително се доказва на базата на анализ навнушителен брой рекламни текстове налагането на схващането за текста като комплексна структура от различни семиотични системи, с отворен характер, което предопределя активната роля на реципиента и неговото участие в установяването на кохерентни връзки между писмените, устните, визуалните и аудио-визуалните съставни елементи на текста; б) На тази база се обогатява дефиницията за текст, описват се характерните особености на рекламния текст и се формулират правила за неговото създаване, като се изтъква необходимостта от въвеждането на нов вид текст – текст-ядро, чрез който се изразява рекламното послание; в) Друг много съществен приносен момент е проведеният от доц. Д. Мец сравнителен анализ на извлечените данни относно характеристиките на рекламата до 2010 г. с тези, които се открояват до 2013 г., и след това до 2015 г. Наред с откритите особености – предпочитаната употреба на името на марката, съкращение на името на марката, личното местоимение „wir“, английски думи и изрази, определени стилистични фигури и др. – интерес биха представлявали изследвания за установяване честотата на употреба и функцията на различните части на речта (съществително, прилагателно, глагол, различните видове местоимения и т.н.), на специализирани думи и термини в рекламните текстове, както и промените, които настъпват с времето; г) В своя труд доц. Д. Мец прави успешен опит да използва научните постижения на невромаркетинга и доказва по емпиричен път, че дължината на изреченията, въздействието на различните видове шрифт върху читателя, могат да бъдат имплицитно възприемани; д) Важен принос има доказването по експериментален път на

тезата за универсалния звуков символизъм и общовалидният характер на феномена *цвет* в европейското пространство. Доц. Д. Мец стига до съществен извод, експериментално подплатен, че цветовите асоциации не съвпадат с границите на езиковите общества и имат общовалиден характер за европейското пространство, където се срещат различни култури; е) Монографията се отличава със солидна теоретична основа, с компетентно разработена експериментална част, и убедително представя новите тенденции в медийната реклама.

Статиите, които са свързани с тази тематична област и предхождат, респ. подготвят публикуването на монографията (статии в научна периодика 1, 4/, статии в сборници 2, 5, 6, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19), както и самата монография, са обобщение на придобития с времето богат професионален опит от доц. Д. Мец в научното изследване на посочената проблематика и доказателство за нейната висока компетентност в областта на лингвистиката. Чрез статиите, изнесени отчасти и като научни доклади на престижни научни форуми в България и чужбина, се проверява значимостта на експериментално получените резултати, отнасящи се най-вече до феномена *цвет* и неговото възприемане като най-важното послание на културни прилики в Обединена Европа.

Актуални са и публикациите, разглеждащи темата за текста в online-изданията, т.е. за хипертекста (статия в научна периодика 2/статия в сборник 10), за влиянието на многоезичието върху вестникарските издания в Люксембург и въвеждането на понятието мулти-текст (статия в сборник 1), както и успешното прилагане на дискурсия анализ за разкриване на начините за изграждане на образа на Другия – образа на Германия и Англия в българска печатна медия (статия в сборник 11).

4.2. Приносите на публикациите в областта на *фонетиката/фонологията* са изтъкнати вече по-горе, тъй като те тематично са свързани с представената монография (статии в сборници 3, 4, 7). Още веднъж искам да подчертая тяхната значимост, поради факта, че доц. Д. Мец представя тук резултати от експерименти, каквито не са провеждани до този момент, за да докаже тезата си за съществуването на универсален звуков символизъм. Представя също така резултатите от изследването на връзките между звук и експресивност (статия в сборник 8, разработена в съавторство, публикувана във Виена).

4.3. Публикациите, посветени на *темата за креативното писане*, са разработени в съавторство и са публикувани в чужбина (Германия, Испания). Техният принос се изразява в това, че отново по експериментален път се доказват уменията на учениците да създават наративен текст, а резултатите могат успешно да се използват при разработването на учебните програми за изучаване на немски език (статия в научна периодика 5/статия в сборник 9).

4.4. Със специален принос към разглеждането на въпроси, свързани с *чуждоезиковото обучение*, е публикацията в сп. „Съпоставително езикознание“ (3, в съавторство), както и публикуваните в изд. „Просвета“ учебници и учебни помагала – за представките (2006), рекцията (2012) и англицизмите в немския език (2016, под печат). В статията професионално се коментират възможностите за интегрирането на мултимедиални елементи в чуждоезиковото обучение, а учебниците с право могат да се определят като „класически наръчници“ за изучаващите немския език, както посочва доц. Д. Мец в Авторската справка за научните приноси.

Във връзка с представената научна продукция е приложена Справка на цитиранията – доказателство за проявения професионален интерес към тях.

5. Преподавателска работа

Доц. д-р Детелина Мец е титуляр на теоретичните дисциплини *фонетика/фонология, текстолингвистика, стилистика на съвременния немски език* в ОКС „бакалавър“. В ОКС „магистър“ преподава *стилистика на видовете текст, език и медии*. Изнасяла е лекции по въпроси на медийния език, на рекламата в печатните медии и по други теми в следните чуждестранни университети: Потсдам, Хилдесхайм, Кьолн (Германия 2004, 2007, 2015), Люксембург (2005), Брага (Португалия 2006), Ювешкюле (Финландия 2007), както в Пловдивския университет и в ЦЕДЕС – Германикум. Прави впечатление взаимовръзката между преподавани дисциплини и научни интереси, факт, който стимулира положително учебно-преподавателската и научноизследователската дейност на доц. д-р Детелина Мец.

Професионалните контакти с доц. д-р Детелина Мец ми дават основание да изтъкна отговорното ѝ отношение към изпълнението на преподавателските задължения, конкретната помощ, която оказва на студенти и докторанти, както и подкрепата, която имат те в нейно лице във връзка с научното им израстване. Под нейно научно ръководство бе успешно защитена през 2015г. дисертация в областта на текстолингвистиката, в момента е научен ръководител на двама докторанти.

6. Заключение

От приложената Справка за необходимата учебна натовареност за обявяване на конкурс за професор *посъвременно немско езикознание – фонетика/фонология, стилистика и текстолингвистика*, от представянето на научноизследователската, преподавателската, административната и обществената дейност на доц. д-р Детелина Мец се вижда, че кандидатурата

й за заемане на тази академична длъжност е много убедителна и отговаря на законовите изисквания.

Доц. д-р Детелина Меце е рудиран преподавател и изследовател в областта на съвременното немско езикознание. Със своите лични и професионални качества допринася за утвърждаването на германистиката в Софийския университет и в България.

С убеденост предлагам на уважаемите членове на Научното жури **доц. д-р Детелина Маринова Мец** да бъде избрана за „професор” по научната специалност *Съременно немско езикознание – фонетика/фонология, стилистика и текстолингвистика* в професионално направление 2.1. Филология.

18.03. 2016 г.
Велико Търново

Рецензент:

проф. д-р Марийка Димитрова